

Sofia Virta vihr ym.

Kirjallinen kysymys eläinavusteisen työskentelyn edistämisestä Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eläinavusteista työskentelyä tulisi Suomessa edistää, jotta voitaisiin saada työskentelymuodon tuomat inhimilliset ja taloudelliset hyödyt nykyistä paremmin käyttöön. Erityisesti sosiaali- ja terveysalalla tarvetta on vaikuttaville työskentelymuodoille, jotta kustannusten kasvua kyetään hillitsemään ja ennen kaikkea ihmisiä auttamaan tehokkaalla tavalla.

Eläinavusteisella työskentelyllä tarkoitetaan hyvinvointia edistävää tai kuntouttavaa työskentelytapaa, jossa alan ammattilaisen työparina toimii eläin tai eläimiä. Suomessa tunnetuimmat eläinavusteiset palvelut toteutetaan yleisimmin koiran tai hevosen kanssa, mutta myös muita eläinlajeja käytetään. Ratsastusterapia on hevosen avulla toteutettua toiminta- tai fysioterapiaa, joka on edellytysten täytyessä vaativaa lääkinällistä kuntoutusta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on viitekehys kasvatus-, sosiaali- tai terveysalan ammattilaisen ohjaamissa sosiaalisen kasvun tukeen tähtäävissä palveluissa. Koira-avusteisuutta käytetään fysio-, toiminta-, puhe- ja psykoterapian lisäksi opetuksessa ja kasvatuksessa. Lisäksi Suomessa toimii terapiaeläintiloja, joilla esimerkiksi sosiaalihuollon palveluihin yhdistetään eri eläinlajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Eläinavusteisuuden hyötyjä eri asiakasryhmillä on tutkittu melko paljon, ja se on havaittu vaikuttavaksi työmuodoksi jopa esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa muut tukimuodot eivät ole tuottaneet tuloksia. Eläinavusteinen kuntoutus parantaa tutkimusten mukaan ammattilaisen ja asiakkaan tasa-arvoisempaa vuorovaikutusta ja voi siten tehostaa kuntoutumista. Eläimen läsnäolo voi vähentää ahdistusta, levottomuutta ja stressiä. Eläin on aktiivinen toimija, jolta kuntoutuja saa välittömän palautteen. Eläinavusteisen työskentelyn hyöty on osoitettu erityisesti iäkkäillä ja muistisairailta, neurologisessa kuntoutuksessa, autismikirjon häiriöissä ja käytöshäiriöiden hoidossa. Eläinavusteisuutta on käytetty pitkään fysio-, toiminta- ja puheterapiassa, mutta sen käytöstä on saatu lupaavia tuloksia maailmalla myös psykoterapeuttisessa, neurologisessa ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Kotimaista tutkimusta tarvittaisiin kuitenkin yhä lisää, sillä Suomessa eläinavusteisuutta ei ole otettu valtakunnallisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden teemaksi. Suomalaisessa toimintaympäristössä tehtyjä vaikuttavuustutkimuksia ei siis juurikaan ole.

Eläinavusteinen työskentely vaatii ammattilaiselta laajaa osaamista. Eläimen tuoma lisäarvo osana palvelua on aina arvioitava tapauskohtaisesti. On selvää, että myös eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen on keskeinen osa työskentelyä — eläin ei toimi siis vain työvälineenä vaan työskentely perustuu yhteistyöhön ohjaajan ja eläimen välillä. Eläinavusteista työtä tekevän eläimen hyvinvointiin ja toiminnan eettisyyteen on kiinnitettävä suurta huomiota. Ammattilaiselta vaadi-

Kirjallinen kysymys KK 339/2022 vp

taan sosiaali-, terveys- tai opetusalan ammattitaidon lisäksi osaamista valita tavoitteisiin sopiva eläinlaji ja yksilö sekä käsitellä eläintä ja tulkita sen elekieltä. Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus on taattava sekä eläimelle että asiakkaalle. Työskentelymuoto vaatii ammattilaiselta paljon, mutta sen on havaittu vaikuttavan positiivisesti myös ammattilaisten työhyvinvointiin ja jaksamiseen esimerkiksi muuten kovin kuormittavilla sosiaali- ja terveysaloilla. On hyvä huomioida, että eläinavusteisessa työskentelyssä esiin nousee myös työntekijän ja koko työyhteisön hyvinvointi. Eläinten läsnäolo työssä tuottaa työyhteisölle hyvinvointia ja työssä jaksaminen lisääntyy, millä voi olla positiivisia vaikutuksia alalla vallitsevaan työntekijäpulaan — sekä ylipäätään ammattilaisten pysyvyyteen ja työkykyisyyden ylläpitämiseen.

Tällä hetkellä eläinavusteista työskentelyä hoito- ja kuntoutusmuotona on hyvin hajanaisesti saatavilla, ja ala kaipaisikin nykyistä selkeämpää määrittelyä sekä sääntelyä, jotta palveluita olisi yhdenvertaisemmin saatavilla ja alan potentiaali saataisiin laajemmin käyttöön. Hajanaisuuden lisäksi haasteena on eläinavusteiseen työhön valmistavan tutkinnon puuttuminen. Osaamista eläimen kanssa työskentelyyn voi hankkia erilaisilla täydennyskoulutuksilla, mutta koulutusten laajuus, sisältö ja laatu kriteerit vaihtelevat. Tärkeää olisi selvittää, miten alan koulutusmahdollisuuksia tulisi yhdenmukaistaa ja kehittää. Koulutustarjontaa kyllä on jo hyvin kattavasti, mutta sitä tulisi selkeyttää.

Eläinavusteisuuden palveluntarjoajia on runsaasti, ja myös hyödyntämätöntä potentiaalia löytyy. Palveluiden käyttöä rajoittavat toimintamuodon heikko tunnettavuus päättäjien, palvelunostajien ja viranomaisten keskuudessa. Tällä hetkellä luonto- tai eläinavusteisuus toimintamenetelmänä ei näy kansallisissa strategioissa, kuten Mielenterveysstrategiassa, Lapsistrategiassa tai Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa. Alan tarkempi sääntely toisi selkeyttä myös eläinavusteisuuden hankintaan kunnille ja hyvinvointialueille. Tällä hetkellä eläinavusteisuutta ei kuitenkaan työskentelymuotona tunnisteta omanaan, jolloin palveluntarjoajan palkkiossa työn erityislaatuisuutta — ja myös sen tuottajalleen tuomia kustannuksia — ei huomioida, mikä rajaa palveluntarjoajien mahdollisuuksia toimia alalla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus pyrkii edistämään eläinavusteista työskentelyä, jotta sen inhimilliset ja taloudelliset hyödyt yhteiskunnalle saataisiin nykyistä paremmin käyttöön?

Helsingissä 20.6.2022

Sofia Virta vihr
Ritva Elomaa ps
Satu Hassi vihr
Pihla Keto-Huovinen kok
Eeva Kalli kesk
Merja Kyllönen vas